

Datum
2017-08-08

Enheten för barn-, familje- och funktionshindersförmåner
och tandvårdsstöd
Malin Josephson
malin.josephson@inspsf.se

Ett nationellt centrum för kunskap om och utvärdering av arbetsmiljö (SOU 2017:28)

Sammanfattning

ISF tillstyrker inrättandet av ett nationellt arbetsmiljöcentrum. Det finns stora kontaktytor mellan förutsättningar för ett hållbart arbetsliv, en effektiv och rättsäker sjukförsäkring och kunskaper om hur en bra arbetsmiljö kan skapas och upprätthållas.

ISF avstyrker att arbetsmiljöcentrum enligt sin instruktion ska ha särskild tyngdpunkt på arbetsmiljön i kvinnodominerade branscher och arbetsplatser (kap 5). I regeringens instruktion till arbetsmiljöcentrum bör framgå att både kvinnors och mäns arbetsmiljö ska belysas. Men eftersom kunskapsläget är svagare avseende arbetsmiljön i kvinnodominerade branscher och arbetsplatser kan detta innebära att en relativt större andel av resurserna ägnas åt kvinnors arbetsmiljö.

ISF vill framhålla att i utredningen Inbyggd integritet inom Inspektionen för socialförsäkringen, SOU 2014:67, finns ett lagförslag som till delar även kan appliceras för arbetsmiljöcentrum och vara en framkomlig väg för att få tillgång till och även rätt till att behandla data med personuppgifter (avsnitt 5.3).

3 Övervägande kring placering av arbetsmiljöcentrum

ISF delar utredningens ståndpunkt att ISF:s organisation skulle behöva väsentligen förändras om arbetsmiljöcentrum placeras vid myndigheten. Det skulle också innebära två helt olika uppdrag och verksamheter inom samma myndighet.

4 Arbetsmiljöcentrum inrättas på Stockholms universitet eller som ny myndighet

ISF är tveksamma till förslaget att arbetsmiljöcentrum inrättas inom ett lärosäte.

Förutsättningarna för ett välfungerande och effektivt arbetsmiljöcentrum stärks om verksamheten förläggs i nära anslutning till ett lärosäte. Men en placering av arbetsmiljöcentrum inom ett universitet medför en risk för att både uppdraget och styrningen blir otydlig. I enlighet med vad utredningen skriver är det lärosätets rektor som bestämmer om inriktning, verksamhet och gör prioriteringar.

Det är också en utmaning att få lärosätet och anställda på arbetsmiljöcentrum att prioritera verksamhetens uppdrag. Arbetsmiljöcentrum ska varken bedriva, beställa eller finansiera forskning på lärosätet.

5 Verksamheten vid nationellt arbetsmiljöcentrum

ISF tillstyrker inrättandet av ett nationellt arbetsmiljöcentrum.

Det finns stora kontaktytor mellan en effektiv och rättsäker sjukförsäkring och kunskaper om hur en bra arbetsmiljö kan skapas och upprätthållas. Som det ser ut idag finns i samhället och därmed också hos Försäkringskassan och arbetsgivare, stora kunskapsbrister avseende vad som kan göras för att främja förvärvsarbete vid sjukdom och funktionsnedsättning. Det får till resultat att det inte görs tillräckliga insatser på arbetsplatserna för att ta tillvara personers förmåga till arbete. Arbetsmiljöcentrum kan ge arbetsgivare samlad och tillgänglig kunskap om vilka faktorer i arbetsmiljön som kan främja eller utgöra hinder för ett hållbart arbetsliv och förvärvsarbete vid sjukdom och funktionsnedsättning.

Ett välfungerande nationellt arbetsmiljöcentrum kan även ge ett ökat kunskapsunderlag för mer träffsäkra bedömningar av arbetsförmåga vid Försäkringskassans beslut om rätt till ersättning från försäkringen. Det kan också ge underlag för beslut om relevanta insatser för att främja återgång i arbete.

Kvinnor och mäns arbetsmiljö

ISF avstyrker att arbetsmiljöcentrum enligt sin instruktion ska ha särskild tyngdpunkt på arbetsmiljön i kvinnodominerade branscher och arbetsplatser.

I regeringens instruktion till arbetsmiljöcentrum bör framgå att både kvinnors och mäns arbetsmiljö ska belysas. Men eftersom kunskapsläget är relativt sämre om arbetsmiljön i kvinnodominerade branscher och arbetsplatser kan detta innebära att en relativt större andel av resurserna ägnas åt kvinnors arbetsmiljö.

Regeringens arbetsmiljöpolitik ska bidra till en arbetsmiljö som förebygger ohälsa, olycksfall och motverka att människor utestängs från arbetslivet. I regeringens arbetsmiljöstrategi är prioriterade områden: nollvision mot

dödsolyckor och förebyggande av arbetsolyckor, ett hållbart arbetsliv samt att stärka den organisatoriska och sociala arbetsmiljön.

Under åren 2010 till 2016 omkom 238 män och 19 kvinnor (Arbetsmiljöverket, Statistik om dödsolyckor, 2017-02-27) i arbetsolyckor. Det är också så att allvarliga arbetsplatsolyckor som leder till långvarig sjukfrånvaro är betydligt vanligare för män än kvinnor.

ISF instämmer samtidigt i utredningens beskrivning av att kvinnor har en högre sjukfrånvaro än män, att de socialt- och organisatoriskt relaterade arbetsmiljöproblemen är större inom kvinnligt dominerade branscher och arbetsplatser, och att det finns mer samlad kunskap om arbetsmiljön i traditionellt manligt än kvinnodominerade branscher.

För att på bästa sätt främja regeringens jämställdhetspolitiska mål att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv bör arbetsmiljöcentrum ha sitt fokus både på kvinnor och på mäns arbetsmiljö.

Tyngpunkten på kvinnodominerade branscher och arbetsplatser kan däremot vara motiverat till exempel i utlysningarna av forskningsmedel inom arbetsmiljöområdet. Men arbetsmiljöcentrums uppdrag är spridning av kunskap och forskningsresultat samt utvärdering av arbetsmiljöpolitik.

5.3 Arbetsmiljöcentrum ska arbeta med statistik och utveckla datamaterial

ISF vill framhålla att det krävs att arbetsmiljöcentrum får tillgång till och även rätt att behandla data med personuppgifter för att kunna utvärdera arbetsmiljöpolitiken, följa utvecklingen inom arbetsmiljöområdet, utveckla datamaterial och ta fram evidensbaserade riktlinjer.

I utredningen Inbyggd integritet inom Inspektionen för socialförsäkringen, SOU 2014:67, finns ett lagförslag för hur ISF skulle få rätten till dataåtkomst för att kunna fullgöra sitt uppdrag mer effektivt än idag. Förslagen i utredningen kan till delar även appliceras för arbetsmiljöcentrum och vara en framkomlig väg för att den nya myndigheten ska få förutsättningar att fullgöra sitt uppdrag. I remissvaren till utredningen framfördes synpunkter som kan vara av värde att beakta. Vidare kommer utredningens förslag att analyseras av Socialdataskyddsutredningen som ska lämna förslag till nödvändiga anpassningar till EU:s dataskyddsförordning.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektör Maria Hemström-Hemmingsson. Malin Josephson har varit föredragande. I beredningen har också Ola Leijon deltagit.

Maria Hemström-Hemmingsson
Generaldirektör

Malin Josephson
Utredare